

ALLT OM

✓ KOM IHÅ
I APRIL

TRÄDGÅRD

Nr 6 • April 2016 Pris 52 kr
NORGE NOK 79, FINLAND € 7,50

Sveriges största trädgårdstidning

BUKETT-FAVORITEN

Vitsippan finns i många färger

Perenna grönsaker

NYA VÄXTER HELT GRATIS!

Lär dig allt om att ta sticklingar

BIN OCH BARN

LYCKAD KOMB I TRÄDGÅRDEN

ODLA I STAN - SÅ FUNKAR DET

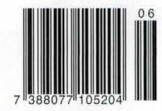
PLANTERA, INRED OCH LEV LIVET PÅ

BALKONG

Bygg en bädd, börja med bokashi och älska balkongblomman lobelia!

ELD, VATTEN OCH ROBOTAR – LÅT PRYLARNÄ GÖRA JOBBET

Grusbädd

→ Många trädgårdsväxter kommer ursprungligen från bergiga områden där de växer i grus och klippskrevor. Återskapa en sådan miljö genom att gräva bort jord (gärna i en söderlutning) och ersätta den med grus och sten.

Backsippa är en perenn som stormtrivs i en grusbädd.

PÅ TIO MINUTER BARA

Håll vakt mot mögel!

→ Titta till växthuset så att det inte blir kondens när solen ligger på. Då måste du lufta för att växterna, på tillväxt eller för övervintring, inte ska mögla eller ruttna. Glöm inte att stänga på natten. Automatiska lucköppnare är mycket praktiska.

STEG-FÖR-STEG

Bygg upphöjda odlingsbäddar.

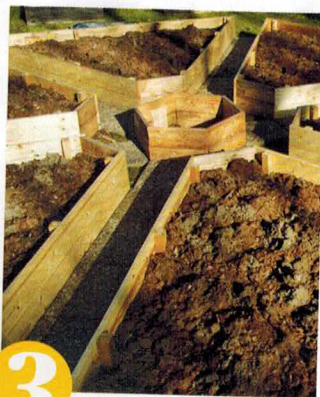
1

Välj **rejåla** plankor/brädor och olja in dem med miljövänlig träolja, så håller de längre. Fodra eventuellt med markduk, aldrig med plastmaterial som skapar kondens. Gör inte lådorna större än att du når in i mitten utan att trampa på jorden.

2

Lådorna behöver stöd i eller nära varje hörn. Spetsade stolpar som når 20–30 centimeter ner i jorden ger en förankring i marken som gör att lådorna står stadigt. Ju fler stolpar och ju tätare de sitter, desto stadigare blir konstruktionen.

3

Välj om det ska vara kvadratiska eller trekantiga lådor. Ett snyggt mönster gör köksträdgården till en prydnad året om. Fyll på med bra jord, helst ekologisk, tillsammans med väl förmultnad kompost och gödsel samt eventuellt biokol.

Från avfall till jord enligt bokashimetoden.

SE UPP FÖR

Undvik brända planter!

//SOLEN

→ Den starka vårsolen kan bränna bladen på växter som kommer från växthus, inomhusodling eller butik. Bladen blir brända och behöver vänja sig på ungefär samma sätt som människohud. Sätt därför allra helst ut plantorna en mulen dag och skydda med fiberduk den första tiden.

Fiberduk är växternas bästa vän mot vårsol som bränner bladen.

Läs mer om bokashi på sidan 92!

Nästa månad

- Ogräs – från fiende till bästa vän.
- Ge medelhavsväxter som **blyblomma** en nystart.
- Förgrodda **potatis** direkt i jord.
- Sätt igång med utomhus-sådderna.

Blyblomma.

FRÅGA VÅRA EXPERTER

VÅRA EXPERTER SVARAR DIG!

Det är uppenbart att ni, kära läsare, är engagerade och ständigt sukter efter mer kunskap. Därför har vi fem proffsiga experter, med egna specialområden, som svarar på era frågor om design, växtskötsel, plantering, växtval, sjukdomar och annat. Endast publicerade frågor besvaras.

Anders Stålhånd, chefsträdgårdsmästare på Göteborgs botaniska trädgård.

Boel Sandskär, hortonom med inriktning växtskydd, Sveriges Lantbruksuniversitet, Alnarp.

Lena Israelsson, trädgårdsskribent och författare med köksträdgård som specialitet.

Peter Englander, trädgårdsdesigner och medelhavsexpert.

Jonas Bengtsson, perennodlare, ordförande i yrkesodlarnas Perenna-gruppen.

Skriv till oss!

Allt om Trädgård
Frågor & Svar
105 44 Stockholm
eller mejla till:
redaktion@aot.bonnier.se

SPECIALFRÅGA/BOKASHI

Lena svarar på frågor om allt som rör köksträdgård.

Bokashi - supersnabb kompostering inomhus

FRÅGA: Jag bor i lägenhet med balkong och vill gärna ha en kökskompost inomhus. Kan man ha det och hur gör man?

Mille

LENA SVARAR: Vill du kompostera ditt köksfall inomhus finns det bara ett vettigt alternativ: bokashi. Fast egentligen handlar det inte om att kompostera, utan om att syra avfallet.

Innan bokashi kom till Sverige brukade jag maskkompostera inomhus. Myllan blev underbar, men problemet var att flugorna gillade metoden, och det hände då och då att en lätt unken doft spreds i köket. Bokashi däremot är garanterat lukt- och flugfritt.

Nackdelen är att metoden inte ger färdig mylla. Det vill säga inte i hinken som du tömmer avfallet i. Det får du först ett par veckor senare efter det att avfallet grävts ner i trädgården eller på balkongen.

Man kan säga att metoden, som är japansk, består av två faser. Den första i en sluten hink i köket, där avfallet förvandlas till mjölksyrt, luktfritt material. Det sker med hjälp av vetekli som ympats med en speciell typ av mikroorganis-

mer, som kallas EM (effektiva mikroorganismer).

Den andra fasen sker utomhus i jorden, där det syrade avfallet bryts ner till mull i en imponerande hastighet. EM-organismerna stampar igång processen, mikroorganismerna i jorden fullföljer den. Det är detta samarbete som gör att processen totalt sett

”Det är ett suveränt bra sätt att förbättra jordkvaliteten.”

går snabbt. Redan efter ett par veckor har det syrade materialet blivit mull och du kan plantera i jorden.

Och det viktigaste: din odlingsbädd blir inte bara välgödslad utan också porös och rik på smållfeta maskar. Det är ett suveränt bra sätt att på längre sikt förbättra jordkvaliteten. Metoden är dessutom klimatsmart: till skillnad från varmkomposten släpper den knappt ut några växthusgaser.

En enda nackdel

De flesta komposterar i en

speciell bokashihink. Den är försedd med en kran så att lakvattnet kan tappas ut. Det används sedan som gödselmedel.

Du kan också använda en vanlig hink med lock. Fast får du bottna med äggkartoner eller tidningspapper som suger upp lakvattnet. Materialet får nämligen inte vara blött. Observera att du alltid behövt två hinkar.

Det är verkligen ingen konst att bokashikompostera. Men det finns ett problem - rätt Visserligen innebär syring att materialet blir betydligt mindre attraktivt för råttor, grävlingar, med flera hungna kamrater. Men en svulten råttor har inga hämningar, och jag har fått ett par rapporter om att råttor mumsat bokashi.

Jag föreslår därför att vi gräver ner materialet ännu djupare, cirka 30-40 cm. Råttor ändå hittar dina bömmar gömmor bör du inte gräva det alls utan efterkompostera det. Det kan du göra i vilken kompostbehållare eller tur som helst, bara den är sluten och ventilerad. Ett alternativ är att täcka jorden med nåt som råttorna inte kommer åt.

Avfallet varvas med strö, som består av kli som blandats med EM, ett gäng supereffektiva mikroorganismer.

En katsura behöver mycket vatten.

Fixa vattningen!

FRÅGA: Min katsura som är 4-5 år såg ut så här i somras. Den växer på min sommarstugetomt på Gotland, i sandig jord. Vad gör jag för fel?

Agneta Fagerström

ANDERS SVARAR: Katsuran har fått klassiska torkskador. I det vilda växer trädet i asiatiska berg, på platser där man hör rinnande vatten, så de är verkligen inte ämnade för torra placeringar. De kan klara lättare jord förutsatt att de är rejält etablerade, men det blir helt klart ett problem när man försöker göra det på sin sommarstugetomt, om man inte bor där och kan vattna under hela etableringsperioden. Jag skulle rekommendera dig att ordna någon form av långtidsbevattning, det kan vara något så enkelt som en stor dunk med vatten med en droppande kran.

Anders svarar på frågor om vedartade och ätbara växter.

KOMPOSTERAR DU I BOKASHI

avfallet, vegetariskt och skt, i hinken. Hela limporkter klyvs i mindre bitar. materialet lätt. Placera rumstemperatur.

över en ett par matskeströ per liter avfall och socket. Öppna helst inte n 1-2 gånger per dag. nde tömningar gör du När hinken är full stäl- n åt sidan och börjar ta hink på samma sätt. ar räcker för de flesta.

avfallet i ettan efter en er två doftar gott av samtidigt som det ofta mögel på ytan, är ma- rmenterat. Det är gräva ner det ute i en, 30-40 cm djupt.

→ Är det tjäle i jorden får du samla upp materialet i en svart sopsäck eller i en sluten kompostbehållare av något slag. Gräv ner det så fort tjälen gått ur jorden. En del föredrar att göra uppehåll under vintern.

→ Även du som odlar på balkong kan kompostera med bokashi. Men det förutsätter att du odlar i stora krukor, lådor eller backar. Den nedre halvan fyller du med fermenterat avfall som blandas med knappt hälften trädgårdsjord eller gammal jord. Fyll sedan på med ny planteringsjord.

→ Använd lakvattnet som göd-selvatten. Det är rena dynamiten och måste spädas med 100 delar vatten (1 ml/1 liter vat-

På väg till kolonilotten för att gräva ner bokashikompost.

ten). Använd det gärna till krukodlingar inne eller ute. Varning dock för att det inomhus kan lukta illa.

→ Mer info på bland annat bokashi.se och greenfoot.se. De säljer också tillbehör.

Vänd för fler expertsvar!